

Релігієзнавство

УДК 271.4(477):271/273

DOI: <https://doi.org/10.52761/3041-1777.2024.19.2.11>

МІСІЯ УГКЦ В ЕКУМЕНІЧНОМУ ДІАЛОЗІ: ВЗАЄМИНИ ІЗ СХІДНОКАТОЛИЦЬКИМИ ЦЕРКВАМИ

ДУБІЦЬКА Ольга

магістр богослов'я

ПЗВО «Івано-Франківська академія Івана Золотоустого»

кафедра богослов'я

вул. Софрона Мудрого, 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна

e-mail: olgadubitska7@gmail.com

ФИЛИПОВИЧ Людмила

доктор філософських наук, професор

Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України

Відділення релігієзнавства

вул. Трьохсвятительська, 4, м. Київ, 01001, Україна;

ПЗВО «Івано-Франківська академія Івана Золотоустого»

кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Науково-дослідний інститут історії Церкви ІФАІЗ

вул. Софрона Мудрого, 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна

e-mail: fylypovych.l@ifaiz.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0886-3965>

Бібліографічний опис статті: Дубіцька О., Филипович Л. (2024). Місія УГКЦ в екуменічному діалозі: взаємини із Східнокатолицькими Церквами. *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія*, 19(2), 114–129. <https://doi.org/10.52761/3041-1777.2024.19.2.11>

Анотація. В статті на основі узагальнення історичних фактів досліджується діяльнісний статус Української Греко-католицької церкви (УГКЦ) в системі Східних Католицьких Церков (СКЦ) через з'ясування специфіки їх постання й розвитку, розкривається особлива роль УГКЦ в екуменічному спілкуванні між Східнокатолицькими Церквами та окреслюються перспективи цього руху в процесі налагодження і зміцнення взаємин між католиками і православними в Україні та в усьому світі. Автори пропонують використати результати дослідження для корекції Екуменічної концепції УГКЦ, доповнюючи стратегію УГКЦ в питаннях міжконфесійного спілкування конкретними кроками в співпраці з СКЦ.

Ключові слова: УГКЦ, СКЦ, екуменізм, Апостольська Столиця, Папа

Римський.

Актуальність теми визначається, з одного боку, потребою узагальнити і проаналізувати діяльнісний статус УГКЦ в системі Східних Католицьких Церков, а з іншого – церковним і суспільним запитом на практичне втілення в життя вчення та практики екуменічного спілкування християнських Церков.

Сучасні богослови і релігієзнавці, вивчаючи постсекулярний світ та зміну ролі релігії в ньому, відзначають, що християнська Церква не відмовляється від своєї екуменічної парадигми, хоча останніми роками, а особливо в період російсько-української війни, міжхристиянське спілкування проблематизується, стає не таким результативним, як у попередні роки. Церква, тверезо оцінюючи свою готовність до участі в подоланні кризових явищ, в т.ч. в припиненні війни в Україні й утвердженні справедливого миру, розуміє, що її ресурси обмежені. Водночас вона робить стільки, скільки може, щоб помирити між собою держави, народи, людей. Цей досвід християнської Церкви безцінний. Про екуменічну діяльність окремих Церков, а особливо Католицької Церкви, накопичений різноманітний матеріал. Вагомою є і та багаторічна екуменічна традиція, яка зберігається і нарощується в межах християнських Церков, що потребує постійної наукової уваги.

Єдність християн у сучасному світі базується на євангельському заклик «щоб усі були одно», але й обґрунтовується новітніми документами: рішеннями соборів, енцикліками Папи Римського, в яких глибоко осмислюється історія християнства, яка знала численні розколи, конфлікти, ересі. Але при цьому в процесі розвитку християнства явно прослідковується прагнення до об'єднання в єдину Христову церкву.

Римо-католицька церква, досягнувши своєї могутності на Заході в XI–XIII ст., розпочала свою унійну діяльність на Сході. Вона досі є найвпливовішою і рушійною силою в екуменічному русі. Згодом римо-католицька теологія рішуче наголошувала на необхідності прямої юрисдикції Папи над усіма помісними Церквами. Це означало, що Церкви, які не підпадають під юрисдикцію Папи, можуть вважатися об'єктами місіонерської діяльності з метою приведення їх у співпричастя з Католицькою церквою. У той же час розвинулося поняття «обряду», згідно з яким групи східних християн, які вступили в унію з Римом, будуть поглинені єдиною Церквою, але їм дозволять зберегти власну літургійну традицію. Утворення Унійних Церков, тобто окремих Церков, які відновили свою єдність із Католицькою церквою, називають Східними Католицькими Церквами.

Сьогодні у світі нараховують 23 Східні Католицькі Церкви (СКЦ) – «Церкви свого права» (*sui iuris*), які частково різняться між собою обрядами, церковним правопорядком і духовною спадщиною і все ж однаковою мірою довірені пастирському керівництву Римського Архієрея. Вони рівні у своїй

гідності, і жодна з них не перевищує іншу з огляду на обряд, кожна має ті самі права і обов'язки під керівництвом Римського Архієрея²⁴⁷.

У Кодексі канонів Східних Церков (ККСЦ) 1990 року ці унійні Церкви визначаються таким чином: група вірних християн, об'єднаних відповідно до закону через ієрархію та прямо чи мовчазно визнана верховною владою Церкви як автономна, у цьому Кодексі називається Церквою свого права (канон 27)²⁴⁸. І у цих Церквах є специфічна місія. Східні Католицькі Церкви мають особливу відповідальність в екуменічному процесі примирення між православ'ям і католицизмом. Вони фактично є своєрідною моделлю оцього екуменічного синкретизму, вони є прикладом нової екуменічної перспективи, яка по-новому усвідомлюється і впроваджується в постсекулярну добу. Ці Церкви, а особливо УГКЦ, покликані сформулювати оптимістичну екуменічну теологію, бо є тією історичною конструкцією, що здатна на практиці реалізувати давню мрію всіх християн – бути одним.

Ступінь дослідження. В силу унійної природи УГКЦ і самі віруючі, і дослідники постійно розмірковували над місцем цієї Церкви в християнському світі. Тематами екуменізму в Церкві і науці цікавляться чимало людей²⁴⁹. Найчастіше увага науковців і богословів фокусувалася на взаєминах католиків і православних, українських греко-католиків і Риму та Константинополя, українських греко-католиків і УПЦ МП чи УПЦ КП, останніми роками – УПЦ і ПЦУ.

²⁴⁷ Документи Другого Ватиканського Собору (1962–1965): Конституції, декрети, декларації. Коментарі / пер. з лат.; Український католицький університет. Львів: Свічадо, 2014. С. 118.

²⁴⁸ Кодекс канонів Східних Церков, проголошений Іваном Павлом II / Авторизований пер. Й. Кобів; Канонічна комісія: о. Протоархимандрит І. Патрило, о. С. Мудрий, о. К. Корчагін і о. Т. Галицький. Львів: Вид-во ОО. Василіян, 1995. С. 34.

²⁴⁹ Гуцалюк Ю. Феномен екуменізму та його роль у релігійному житті. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Острог: Вид-во нац. ун-ту «Острозька академія», 2016. С. 125-132; Доброєр О. Екуменізм як складова процесу інституціоналізації Католицької Церкви в Україні. *Релігія та соціум*. Чернівці: Рута, 2010. № 2 (4). С. 219–221; Квік А. М. Релігієзнавчо-філософська рефлексія екуменізму в контексті постсекулярної парадигми. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Філософія*. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. Випуск 813. С. 135-140; Квік А. М. Праксеологічний вимір екуменізму та його основні діалогічні форми. *Грані. Науково-теоретичний альманах*. Дніпро, 2021. № 2 (24). С. 65-73; Квік А. М. Проблематика екуменізму в Католицькій Церкві до II Ватиканського собору: філософсько-релігієзнавчий аналіз. *Вісник Львівського університету. Серія: Філософ.-політолог. студії*. Львів: ЛНУ імені Ів. Франка, 2021. № 34. С. 42-49; Кияк С. Християнський екуменізм: католицька парадигма та її перспективи. *Релігія та Соціум*. 2015. №3 (19). С. 66–74; Маринович М. Перешкоди на шляху екуменізму в нинішній Україні: психологічно-соціологічний аналіз. URL: <http://www.risy.org.ua/ukr/religion.and>; Павленко П. Утопія єдиного християнства та процеси зближення в ній. *Українське релігієзнавство*. 2005. Вип. 35. С. 139–151; Тучапець В. Екуменізм: види екуменізму. URL: <https://kyrios.org.ua/theology/ecumenism/140-vidi-ekumenizmu.html> (16 червня 2023 року); У пошуках єдності християн: пер. з англ. Київ: Дух і Літера, 2008. 224 с.; Усачева О. Т. Екуменічний рух на заході та процеси глобалізації, секуляризації суспільства. *Вісник ТДПУ*. 2014. Вип. 7 (148). С. 135–140; Халецький О., Голубовська О. Екуменізм на шляхах теонімічної сакралізації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Острог, 2016. Вип. 1 (13). С. 164–177; Kvik A. M. Theological rationale of ecumenism and its social passionarity. *Deutsche Internationale Zeitschrift für zeitgenössische Wissenschaft*. 2021. Vol. 9. Iss. 2. P. 50–54; Kvik, A. M., Vaskul, S.V. Structural and functional nature of ecumenism and its influence on interfaith dialogue and the process. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. Vol. 2. P. 91–96.

Фіксуючи недостатню зацікавленість з боку дослідників темою УГКЦ та СКЦ, треба все ж визнати, що існує певна традиція в аналізі цього сегмента екуменічної діяльності УГКЦ. Активним дослідником і впроваджувачем розробленої в Церкві богословської екуменічної концепції є Іван Дацько, професор Українського католицького університету (Мюнхен), довголітній член Спільної міжнародної комісії для богословського діалогу між [Католицькою і Православною](#) церквами. В своїх працях і численних виступах²⁵⁰ він обґрунтовує особливий статус УГКЦ як східнокатолицької Церкви, захищаючи її ідентичність. Помічною для розуміння специфіки СКЦ стала праця Онищуків²⁵¹. Чимало для розуміння специфіки екуменічної стратегії УГКЦ, на що впливало церковне оточення, зробив А. Бабинський²⁵². Але основним джерелом при розкритті теми стали дослідження Олега та Оксани Шепетяків²⁵³, які зібрали та акумулювали найбільше відомостей про СКЦ.

Крім опрацювання згаданих праць автори використали можливості комунікації з безпосередніми учасниками цього процесу. Продуктивним для даного дослідження виявився метод інтерв'ю. Одному з авторів вдалося результативно поспілкуватися з головою Комісії УГКЦ з міжконфесійних та міжрелігійних відносин о.Ігорем Шабаном та єпархом Чернівецьким, Головою Ради з питань Євангелізації при Главі УГКЦ, Членом Постійного Синоду УГКЦ Владикою Йосафатом Мощичем, які надали унікальну інформацію про присутність і активність УГКЦ в системі СКЦ.

Надзвичайно корисним виявилось таке джерело, як відеозаписи міжнародних конференцій: «Східні Католицькі Церкви: чи можуть вони говорити одним голосом?», організованої Інститутом екуменічних студій Українського католицького університету (7-8.12.2022), та «Екуменічна візія

---

²⁵⁰ Дацько І., о. Деякі міркування щодо сучасної ролі Східних католицьких церков та їхнього майбутнього (2001); Місце Східних церков у католицькому сопричасті та їхня роль в екуменічній діяльності Церкви (2006); *У пошуках єдності і правди: вибрані твори* (Львів, 2017); *Екуменічна Місія Східних Католицьких Церков в сучасній Європі* (Рим, 2019, укр. переклад 2022); Роль Східних Католицьких Церков у сучасному богословському діалозі. Міжнародна конференція: «Східні Католицькі Церкви: чи можуть вони говорити одним голосом?». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ROI6tWBytZE> (дата звернення: 20.11.2023); Брак єдності між Православними Церквами у світі не сприяє успішному католицько-православному діалогу. URL: https://risu.ua/brak-yednosti-mizh-pravoslavnimi-cerkvami-u-sviti-ne-spriyaye-uspishnomu-katolicko-pravoslavnomu-dialogu--o-ivan-dacko_n140244 тощо.

²⁵¹ Онищук І., Онищук С. Східні церкви: державно-конфесійні відносини : навч. посіб. Дрогобич : Коло, 2014.

²⁵² Бабинський А. Італо-Албанська католицька церква. *Патріярхат*. 2013. № 5 (438). URL: <http://www.patriarkhat.org.ua/nomery-zhurnalu> (дата звернення: 12.06.2023); Бабинський А. Церковна єдність: чи є альтернатива унії? URL: <https://zbruc.eu/node/108539>; Бабинський А. Історія УГКЦ за 90 хвилин. Львів, 2017 та ін.

²⁵³ Шепетяк О. М. Історія релігій: [в 3-х томах]. Том третій. Жовква: Місіонер, 2020; Шепетяк О. М. Церква і екуменізм: кроки до об'єднання. *Інститут суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка*. Київ, 2014. №1. С. 47–53; Шепетяк О. Т. Становлення та сучасний стан Східних неортодоксальних та Східних Католицьких Церков: автореф. ... канд. філос. наук: 09.00.11 – релігієзнавство. Київ, 2020; Вона ж. Сучасний екуменізм і Східні не-ортодоксальні Церкви. *Київські філософські студії*: Матеріали наукової конференції (Київ, 16–17 травня 2019 р.) тощо.

східних католиків у діалозі з православними», організованої Інститутом екуменічних студій Львівського Українського католицького університету (15-16.11.2023). Авторам вдалося транскрибувати виступи основних спікерів, які безпосередньо хоч і не увійшли до тексту цієї статті, але, без сумніву, вплинули на загальне розуміння місця УГКЦ в системі СКЦ.

Важливим джерелом інформації для даної статті стали й інформації з інтернету про ті чи інші екуменічні події, які ще ніким системно не аналізувалися, але додатково збагачують уявлення про місце УГКЦ в системі СКЦ.

Основний текст. Розглядаючи місце і роль УГКЦ в системі Східних Католицьких Церков (СКЦ), яка з кожним роком поступово зростає, важливо зрозуміти структуру цієї системи, характер відносин представлених всередині церков, що передбачає наявність різноманітних зв'язків: між СКЦ і РКЦ, між членами/елементами цієї системи, двосторонні і багатосторонні. Багато дослідників і досі помилково вважають, що СКЦ є частиною РКЦ. При цьому вони посилаються на те, що східні католики перебувають у повному спілкуванні з Папою Римським та членами всесвітньої [Католицької церкви](#). Але вони не є частинами [Латинської церкви](#), яка використовує латинські літургійні обряди, серед яких римський обряд є найпоширенішим. Натомість Східнокатолицькі церкви є окремими церквами *sui iuris* (свого права), хоча вони підтримують повний і рівний, взаємний сакраментальний обмін з членами Латинської церкви. Про це постійно доводиться нагадувати РКЦ, що й робить послідовно о.Іван Дацько, наполягаючи: «ми (греко-католики) не є римо-католиками»²⁵⁴.

Сьогодні **система** СКЦ складається з 23-х автономних Церков, які перебувають у повному спілкуванні з Папою Римським. Усі вони також перебувають у євхаристійному спілкуванні з РКЦ та між собою. Ватикан упорядкував ці відносини через Кодекс канонів Східних Церков, що містить норми канонічного права, загальні для всіх католицьких Церков східних обрядів, оприлюднивши їх у [1990](#). Цей кодекс набув чинності закону [1 жовтня 1991 року](#)²⁵⁵.

Очолювані патріархами, митрополитами та архієпископами Східні Католицькі Церкви керуються нині цим Кодексом канонів Східних Церков, хоча кожна Церква має на додачу до цього свої канони та закони, а також збереження власних традицій, які явно заохочуються. За даними *Annuario Pontificio* (щорічний довідник Католицької церкви), загальна кількість членів різних Церков становить близько 18 мільйонів, або близько 1,5 відсотка

---

²⁵⁴ Дацько І., о. Брак єдності між Православними Церквами у світі не сприяє успішному католицько-православному діалогу. URL: https://risu.ua/brak-yednosti-mizh-pravoslavnimi-cerkvami-u-sviti-ne-spriyaye-uspishnomu-katolicko-pravoslavnomu-dialogu--o-ivan-dacko_n140244 (дата звернення: 07.06.2023).

²⁵⁵ Поспішіл В. Східне католицьке право згідно з кодексом канонів Східних Церков. Львів: Свічадо, 1997. С. 46.

Католицької церкви, а решта понад 1,3 мільярда членів належать до Латинської церкви²⁵⁶.

Ці Церкви дотримуються різних східнохристиянських літургійних традицій: олександрійської, антиохійської, вірменської, візантійської та халдейської. Найбільшими Церквами серед СКЦ є: [Українська греко-католицька церква \(УГКЦ\) \(візантійський обряд\)](#), [Сиро-Малабарська церква \(східно-сирійський обряд\)](#), [Маронітська церква \(західносирійський обряд\)](#), [Мелькітська греко-католицька церква \(візантійський обряд\)](#).

До групи Церков візантійського обряду (греко-католицьких) належать: Грецька Католицька Церква, Італо-Албанська Католицька Церква, Мелкітська Католицька Церква, Українська Греко-Католицька Церква, Русинська Греко-Католицька Церква, Румунська Греко-Католицька Церква, Болгарська Греко-Католицька Церква, Словацька Греко-Католицька Церква, Угорська Католицька Церква, Білоруська Греко-Католицька Церква, Албанська Греко-Католицька Церква, Російська Греко-Католицька Церква, Хорватська Греко-Католицька Церква, Македонська Греко-Католицька Церква²⁵⁷.

Розглядаючи історію постановня окремих СКЦ, кожна з яких щільно вмонтована в тло національного життя того чи іншого народу, важливо зрозуміти контекст, в якому жила і нині живе УГКЦ. Завдяки відомим історикам релігії Олегу та Оксані Шепетякам ми маємо докладну картину про СКЦ, яку бажано враховувати УГКЦ в своїй екуменічній стратегії. Церкві корисно не просто брати до уваги наявність, ресурс, потенціал, традиції СКЦ, а й можливості інтенсивних взаємин між окремими членами цієї системи.

Історію постановня і сучасний стан СКЦ докладно проаналізував один з авторів даної статті в своїй магістерській дисертації²⁵⁸. Базуючись на цьому детальному описі, автори вважають, що церковне середовище СКЦ, в якому перебуває УГКЦ, є дуже неоднорідним. Тому важливо добре орієнтуватися в тому, хто оточує УГКЦ, який склад цієї системи СКЦ, скільки послідовників і парафій має та чи інша Церква, де вона розташована, які у неї історичні корені і зв'язки із Апостольським Престолом. Це, врешті, допомагає усвідомити і власне місце в цій системі, і співвіднести себе з іншими Церквами. Враховуючи те, що українці греко-католики нині перебувають у різних країнах, де є ці Східні Католицькі церкви, можна сподіватися, що не тільки історичний зв'язок з РКЦ (Латинською), а й статусна близькість до СКЦ істотно розширить сферу міжцерковних взаємин, введе послідовників УГКЦ, які перебувають за кордоном, у міжхристиянське коло спілкування. Це масштабує уявлення українських греко-католиків про багатоманітність християнського світу, який не обмежується УПЦ, ПЦУ, УГКЦ чи РКЦ. Йдеться про глобальні відносини

²⁵⁶ Східні Католицькі Церкви. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Східні_католицькі_церкви (дата звернення: 07.06.2023).

²⁵⁷ Шепетяк О. М. Історія релігій: [в 3-х томах]. Том третій. Жовква: Місіонер, 2020. С. 317.

²⁵⁸ Дубіцька О. І. Українська Греко-Католицька Церква в системі Східних Католицьких Церков: магістерська робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»: спец. 041 «Богослов'я». Івано-Франківськ: ПЗВО «Івано-Франківська академія Івана Золотоустого», 2024.126 с.

між католиками західного і східного обрядів, між католиками і православними загалом.

Усвідомлюючи важливість міжрелігійних відносин, УГКЦ створила спеціальну Комісію для сприяння єдності між християнами (Екуменічну комісію). Вона з'явилась завдяки Декрету Блаженнішого Любомира (Гузара) від 6 жовтня 2006 року. З 5 грудня 2011 року на підставі Декрету Блаженнішого Святослава Шевчука почала діяти як структурний підрозділ Курії Глави УГКЦ. 28 березня 2018 року відбулась реорганізація Комісії, в результаті якої було осучаснено її Статут, розширено повноваження та визначено нові обов'язки співпраці не лише з християнськими Церквами, а й з іншими релігійними організаціями, зокрема з мусульманськими та юдейськими спільнотами, що сприяло суттєвому покращенню ефективності праці Комісії загалом. Але основною метою Комісії є співпраця з християнськими спільнотами. Відповідно було також змінено назву «Комісія для сприяння єдності між християнами» (2006–2018) на «Комісія Української Греко-Католицької Церкви з міжконфесійних та міжрелігійних відносин». Сьогодні це виконавчий та дорадчо-консультативний орган Української Греко-Католицької Церкви. Головою Комісії УГКЦ з міжконфесійних та міжрелігійних відносин є відомий протоієрей Ігор Шабан²⁵⁹.

Екуменічне та міжцерковне служіння УГКЦ координується цією так званою Екуменічною комісією. Вона забезпечує участь Церкви у всіх публічних сферах українського життя, допомагає патріархові та синоду у реалізації всеукраїнських, загальноцерковних та міжнародних екуменічних та міжцерковних програм. У своїй діяльності Комісія ставить за мету мобілізувати усіх вірних та душпастирів, чернечі спільноти, мирянські організації та волонтерів до праці над духовним зближенням та братерськими відносинами між християнами²⁶⁰.

Одним із напрямків діяльності Комісії є допомога Главі УГКЦ у формуванні та реалізації пропозицій УГКЦ у сфері міжконфесійного та міжрелігійного служіння, співпраці не лише з християнськими Церквами, а й з іншими релігійними організаціями (зокрема мусульманськими та юдейськими), реалізації всеукраїнських, загальноцерковних та міжнародних програм УГКЦ²⁶¹.

Основні напрямки діяльності Комісії визначені і прописані на сайті²⁶², вона поступово реалізує їх у своїй діяльності. Одним із напрямків цієї діяльності є відносини УГКЦ і СКЦ.

---

²⁵⁹ Комісія УГКЦ з міжконфесійних та міжрелігійних відносин. URL: <https://ugcc.ua/curia/communication/commission-for-interfaith-and-interreligious-relations/> (дата звернення: 20.10.2023).

²⁶⁰ Комісія УГКЦ з міжконфесійних та міжрелігійних відносин. URL: <https://ugcc.ua/curia/communication/commission-for-interfaith-and-interreligious-relations/> (дата звернення: 20.10.2023).

²⁶¹ Там само.

²⁶² Там само.

Історія відносин УГКЦ з СКЦ триває не одне століття, але нас цікавить період, який наступив після здобуття Україною державної незалежності і офіційного виходу УГКЦ з підпілля. Відомо, що сучасний екуменічний рух всередині СКЦ закладався до 1991 р. Усвідомивши спільність свого історичного постання, однаковість статусів у взаєминах із Ватиканом, Східні Католицькі Церкви зрозуміли, що потрібно налагоджувати відносини не тільки з Апостольською Столицею, а й між собою.

Предтечою сучасного екуменічного прагнення УГКЦ в системі СКЦ можна вважати патріарха Йосипа Сліпого. Коли він у 1963 р. після тривалого ув'язнення прибув до Риму, то мав намір повернути УГКЦ, несправедливо і незаконно заборонену в СРСР, на рідні терени, відновити статус, роль своєї Церкви у всьому католицькому і навіть християнському світі. Тут Йосип Сліпий пішов шляхом утвердження порозуміння всередині християнства. «У його словах, звернутих до Папи Івана XXIII, відчувалася настанова примирення між Східною та Західною Церквами. Глибоке знання унійного питання привело Йосифа Сліпого до висновку, що обидві сторони (Схід та Захід) мають взяти на свої плечі історичну відповідальність за поділ християнства. Не бракувало в цій настанові критичності до Римо-католицького екуменізму, «який хоче дійти до єдності, але не хоче вести діалогу»²⁶³. Патріарх Йосиф покликався на Папу Івана XXIII як на мужа з «героїчною смиренністю», що оскаржив Захід за розкол (схизму) між Сходом та Заходом. «Вина за роз'єднання спочиває на наших плечах». Щоб змінити цю ситуацію, згідно з Папою Іваном XXIII, «потрібно вести з ними діалог» замість засуджувати їх і відштовхувати від себе²⁶⁴. Така настанова Йосифа Сліпого після багатолітньої неволі в радянських таборах стала наслідком тривалих розмірковувань владики над долею Христової Церкви, яку він хотів бачити у славі і в силі.

Вся наступна стратегія відновлення УГКЦ та її ролі в світі базувалася на ідеї діалогу, співпраці, взаємодії з різними Церквами, в т.ч. з СКЦ. Йосиф Сліпий бачив єдність Церкви через взаємопізнання, через ділення досвідом свідчення Євангелія серед різних народів, який мали різні Церкви – і східні, і західні. Через більш насущні завдання, які постали перед Церквою за часів Йосифа Сліпого, питання взаємин із СКЦ не були на першому плані. Але за будь-якої нагоди і сам владики, і уряд Церкви встановлювали зв'язки з різними східними Церквами. Ця сторінка взаємин УГКЦ і СКЦ потребує окремої розвідки²⁶⁵.

Початок цілеспрямованої діяльності УГКЦ зі встановлення взаємин із СКЦ датується серединою 90-х рр. XX ст., коли почали відбуватися регулярні зустрічі ієрархів Східних Католицьких Церков Європи.

²⁶³ Див.: Блощинський І. Екуменічна діяльність митрополита Андрея Шептицького і патріарха Йосифа Сліпого. URL: <https://stsophia.us/en/ukrayinska-ekumenichna-diyalnist-mitropolita-andreya-sheptitskogo-i-patriarha-josifa-slipogo/> (дата звернення: 22.10.2023).

²⁶⁴ Там само.

²⁶⁵ Там само.

СКЦ Європи – це неформальна спільнота єпископів Європи, які очолюють Католицькі церкви так званого не-латинського, а східного обряду, що виникли в результаті уній з Апостольським Престолом в різні роки. УГКЦ, як одна із найбільших і найдавніших східних Церков, концептуально задумалась над розширенням і поглибленням своїх екуменічних зв'язків. Тому Церква з перших зустрічей ієрархів СКЦ стала активною учасницею цієї ініціативи.

Перша зустріч ієрархів Східних Католицьких Церков Європи пройшла у Ніредьгазі (Угорщина) в 1997 р., після неї наступила певна перерва. Важко сказати, що саме завадило зустрічатися регулярно. І лише у 2004 році ті ж ієрархи, здійснивши прощу до Риму, нарешті зустрілися у м. Барі. З цього зібрання, яке стало поштовхом до регулярних зустрічей, починається доволі інтенсивний період у спілкуванні ієрархів СКЦ. Наступного, 2005 року вони зібралися у Пряшеві (Словаччина), 2006 – у Зарваниці (Україна), у 2007 році зустріч відбулася у Велеграді (Чехія), а у 2008 – у Марія-Повч (Угорщина)²⁶⁶.

Подібні зустрічі, які проходять у вигляді практичних курсів та реколекцій²⁶⁷, дозволяють ієрархам східного обряду спільно обговорити та вирішити нагальні питання різних європейських єпархій.

Знаковою для України стала 2009 року зустріч єпископів Східних Католицьких Церков (СНОСЕ – *Conventus Hierarcharum Orientalium Catholicorum Europae*), яка відбулася в Мукачівській греко-католицькій єпархії. У ній взяли участь 37 учасників з 13 країн – єпископи з Греції, Словаччини, Росії, Чехії, Румунії, Болгарії, Білорусі, Угорщини, Італії, Франції, Польщі, Німеччини, Кіпру і України, які обговорили тему «Таїнство священства під канонічним, душпастирським, патристичним та біблійним оглядом»²⁶⁸. Ця історична подія засвідчила, що Греко-Католицькі Церкви є «животворною спільнотою, покликаною єднати Схід і Захід у лоні Христової любові, – зазначив Владика Мілан Шашік, Апостольський Адміністратор Мукачівський. – Наші єдиновірці з різних країн Європи хоч і різняться мовами, та мають спільний обряд і спільну віру в Господа нашого Ісуса Христа»²⁶⁹.

Наступна 2010 р. конференція ієрархів Східних Католицьких Церков Європи відбулася в столиці Болгарії, місті Софії. УГКЦ була серед тих 13-ти східних Церков, які обговорили тему «Критерії церковності Східних Церков сьогодні». В рамках обговорень йшлося і про душпастирські структури для

²⁶⁶ Зустріч східних католицьких ієрархів Європи 2009. URL: <https://zakarpatty.net.ua/News/39499-Do-Mukachivskoi-hreko-katolytskoi-ierarkhii-z%E2%80%99ikhalysia-iepyskopy-z-usiiei-IEvropy-DOPOVNO> (дата звернення: 12.10.2023).

²⁶⁷ Савицька Е. URL: <https://zakarpatty.net.ua/News/39424-Na-Zakarpatti-zustrilysia-15-katolytskykh-ierarkhiv-IEvropy-Skhidnoho-obriadu> (дата звернення: 12.10.2023).

²⁶⁸ Зустріч східних католицьких ієрархів Європи 2009. URL: <http://www.sde.org.ua/component/k2/item/1090-v-ujgorodi-vidbulasya-zustrich-zustrich-skhidnykh-katolyts%60kykh-ierarkhiv-jevropy.html?tmpl=component&print=1> (дата звернення: 12.10.2023).

²⁶⁹ Там само.

мігрантів східного обряду²⁷⁰, що свідчить про розуміння ієрархами сучасних викликів для християнських Церков, які побачили глобальну проблему міграції 10 років тому.

Авторитет таких зустрічей зростає, привертаючи увагу як Ради Єпископських Конференцій Європи, так і ватиканських високопосадовців (зокрема кардинал Леонардо Сандрі, префект Конгрегації у справах Східних Церков, представники з Конгрегації у справах Східних Церков та Папської ради у справах мігрантів та подорожуючих), які охоче приєднувалися до східно-католицьких ієрархів²⁷¹. Основним висновком зустрічей стало визнання того, що критерій церковності Східних Католицьких Церков полягає саме у повній єдності – сопричасті цих Церков з Апостольським Престолом Петра²⁷².

Тема «Будете моїми свідками: євангелізація в Східних Католицьких Церквах Європи» у листопаді 2011 року у м. Орадеа (Румунія) зібрала близько 70 учасників, серед яких було 14 єпископів УГКЦ²⁷³. В центрі уваги робочих засідань були два напрямки роздумів: з одного боку, наголошувалось, що Східні Католицькі Церкви в Європі мають зробити свій специфічний і унікальний внесок у процес нової євангелізації для Католицької Церкви, а з іншого – підкреслювалось те, що вони мусять бути свідомими викликів, які сучасний світ ставить перед місією Церкви²⁷⁴.

Один з учасників владика Сальваторе Фізикелля, Голова Папської Ради у справах нової євангелізації, звернув увагу на завдання, що стосуються нової євангелізації: «зміцнити відчуття приналежності, на якій базується сильна ідентичність; плекати мову і особливо красу, Літургію, але також катехизацію і постійну формацію. Окрім цього, перед лицем різноманітних форм егоїзму нова євангелізація повинна утверджувати свідчення солідарності і щедрості, любов Бога до усіх людей»²⁷⁵. Нова євангелізація здійснюється не лише словами, а й за посередництвом видимих знаків, здатних вчинити видимою і відчутною присутність і місію Церкви в історії. Приклад такого динамізму і передавання християнського послання надав о. Борис Гудзяк, ректор Українського католицького університету, який представив учасникам дуже цікавий проект

---

²⁷⁰ Єрархи Східних Католицьких Церков Європи зібралися на чергову щорічну зустріч, аби поглибити єпископське сопричастя. URL: https://risu.ua/yerarhi-shidnih-katolickih-cerkov-yevropi-zibralisya-na-chergovu-shchorichnu-zustrich-abi-poglibiti-yepiskopske-soprichastya_n4206 (дата звернення: 12.10.2023).

²⁷¹ Завершилася зустріч східних католицьких ієрархів Європи. Джерело: CREDO: URL: <https://credo.pro/2010/11/36277> (дата звернення: 12.10.2023).

²⁷² Завершилася зустріч східних католицьких ієрархів Європи CREDO. URL: <https://credo.pro/2010/11/36277> (дата звернення: 12.10.2023).

²⁷³ Східні католицькі єпископи Європи визначили напрямки нової євангелізації для Східних Церков. URL: https://risu.ua/shidni-katolicki-yepiskopi-yevropi-viznachili-napryamki-novoji-yevangelizaciji-dlya-shidnih-cerkov_n52048 (дата звернення: 20.10.2023).

²⁷⁴ Єпископи Східних Католицьких Церков говорили про нову євангелізацію. Джерело: CREDO: URL: <https://credo.pro/2011/11/53546> (дата звернення: 12.10.2023).

²⁷⁵ Східні католицькі єпископи Європи визначили напрямки нової євангелізації для Східних Церков. URL: https://risu.ua/shidni-katolicki-yepiskopi-yevropi-viznachili-napryamki-novoji-yevangelizaciji-dlya-shidnih-cerkov_n52048 (дата звернення: 20.10.2023).

спорудження нового католицького університету. Базовою ідеєю при цьому є побудова богословського центру, де «богослов'я буде втілене в архітектурі, де духовність стане способом життя у спільноті, а євангелізація відбуватиметься як проща»²⁷⁶.

Побачивши позитивну динаміку екуменічних відносин, глави СКЦ вирішили продовжувати зустрічі, які сприяли кращому взаємопізнанню і взаєморозумінню. Так, у 2012 р. члени цієї ініціативи зустрілися у Загребі (Хорватія). Ієрархи 14 Східних Католицьких Церков Європи продуктивно обговорили такі теми: «Другий Ватиканський Собор і Східні Католицькі Церкви», «Катехизм УГКЦ», «Кодекс канонів Східних Церков» і «Програма святкування Року віри у Східних Католицьких Церквах»²⁷⁷. Близько 30 католицьких єпископів східного обряду, що представляли 14 помісних Католицьких Церков, взяли участь у щорічній Зустрічі східних католицьких єпископів Європи, зустрівшись 2013 року в Кошиці (Словаччина). Захід відбувся під патронатом Ради Єпископської Конференції Європи та в контексті Року віри і відзначення 1150-річчя приходу святих Кирила і Мефодія на слов'янську землю. Темою зустрічі стала євангелізація культури. Єпископи осмислили євангельську місію двох грецьких братів – святих Кирила та Мефодія – у світлі сучасних викликів, з якими Церкви в Європі стикаються на місцевому рівні²⁷⁸. Очільники східних Церков звертають увагу на те, що Христос не залишається далеким від нашого щоденного життя: «Він просить мати довіру до нього. У життєвих турботах Він є тією скелею, на яку ми можемо опертися»²⁷⁹.

Чергова щорічна 2014 р. зустріч католицьких єпископів східного обряду, яка проходила під егідою Ради Європейських Конференцій Європи і на запрошення Блаженнішого Святослава Шевчука, відбулася у Львові в контексті святкування 25-річчя легалізації УГКЦ. Ієрархи 14 Східних Католицьких Церков, які діють на території Європи, обговорювали дуже концептуальну тему: «Місія та роль Східних Церков у Європі»²⁸⁰.

У своєму пастирському слові Блаженніший Святослав, Глава УГКЦ нагадав: «Сьогодні ми возносимо до Господа молитву подяки за 25 років

---

²⁷⁶ Східні католицькі єпископи Європи визначили напрямки нової євангелізації для Східних Церков. URL: https://risu.ua/shidni-katolicki-episkopi-yeuropi-viznachili-napryamki-novoji-yevangelizaciji-dlya-shidnih-cerkov_n52048 (дата звернення: 20.10.2023).

²⁷⁷ Єпископи Східних Католицьких Церков Європи на зустрічі у Хорватії обговорили спільну стратегію Церкви у новій євангелізації. URL: https://risu.ua/episkopi-shidnih-katolickih-cerkov-yeuropi-na-zustrichi-u-horvatiji-obgovorili-spilnu-strategiyu-cerkvi-u-noviy-yevangelizaciji_n60072 (дата звернення: 22.10.2023).

²⁷⁸ Католицькі єпископи східного обряду Європи закликали вірних не піддаватися духовній кризі. URL: https://risu.ua/katolicki-episkopi-shidnogo-obryadu-yeuropi-zaklikali-virnih-ne-piddavatisya-duhovniy-krizi_n65460 (дата звернення: 23.10.2023).

²⁷⁹ Там само.

²⁸⁰ Європейські єпископи східного обряду зберуться у Львові, щоб роздумати над місією Східних Церков на континенті. URL: https://www.archivioradiovaticana.va/storico/2014/10/22/європейські_єпископи_східного_обряду_зберуться_у_львові,_щоб_роздумати/ucr-832385 (дата звернення: 24.10.2023).

свободи УГКЦ на рідних землях. Згадаймо листопад 1989 року, який став поворотним моментом історії Європи. Упав Берлінський мур. Господь почав міняти історію поділеної Європи. Тоді Він навідується і до нашого народу, кажучи: «Не плач, ось я приходжу як Визволитель...»». Далі він наголосив: «Воскресивши нашу Церкву, Спаситель віддає нас своїй Матері Марії, яка чуває над нами і охороняє нас своїм покровом. Нехай вона обітре сльози наших матерів і тримає за руку наших дітей. Нехай вона буде нашою охороною навіки»²⁸¹.

Учасники зустрічі почули змістовні доповіді: «Місія і роль Східних Католицьких Церков в екуменічному діалозі: перешкода чи нагода до об'єднання» (владика Дімітріос (Салахас), Апостольський екзарх для католиків східного обряду в Греції); «Взаємовідносини між Східними Католицькими Церквами та державою і загальнолюдською спільнотою» (владика Вірджил (Берчеа), Єпископ Орадеа-Маре, Румунія); «Від легалізації УГКЦ до революції гідності: Роль Церков в українському суспільстві» (владика Борис (Гудзяк), Єпископ єпархії Святого Володимира Великого в Парижі для українців візантійського обряду у Франції, країнах Бенілюксу та Швейцарії)²⁸².

Місцем наступної 2015 р. зустрічі католицьких єпископів східного обряду було обрано Прагу, де Східні Католицькі Церкви в Європі були представлені ієрархами візантійської, маронітської, халдейської та вірменської традицій²⁸³. Там у світлі загальноцерковної зосередженості на темі сім'ї, в рамках приготування до жовтневого Синоду Єпископів у Ватикані, ієрархи обговорювали тему про християнську сім'ю та її місію, і не лише на європейському континенті²⁸⁴.

Під час дискусій в рамках приготування до Синоду Єпископів СКЦ чітко сказала своє рішення «так» сім'ї – «фундаментальній клітині суспільства, де кожна людська особа стає сама собою, яка є не лише місцем культурного та інтелектуального зростання, зростання емоційного та соціального, а насамперед місцем здійснення Божого задуму щодо кожної людської особи». Адже сім'я, домашня церква, як її назвав святий Йоан Золотоустий, від якого це визначення почерпнув Другий Ватиканський Собор, «є не лише місцем передавання віри, а й місцем, де вчимося фундаментальних принципів життя в спільноті»²⁸⁵.

---

²⁸¹ У Львові розпочалася щорічна Зустріч східних католицьких ієрархів Європи. URL: https://archives.ugcc.ua/news/u_lvov%D1%96_rozpochalasya_shchor%D1%96chna_zustr%D1%96ch_sh%D1%96dnih_katolitskih_%D1%96ierarh%D1%96v_yevropi_71841.html (дата звернення: 24.10.2023).

²⁸² Там само.

²⁸³ У Празі відбувається Зустріч східних католицьких ієрархів Європи. URL: <https://cerkiew.org/2015/06/05/y-prazi-vidbuvaetsya-zustrich-schidnih/> (дата звернення: 25.10.2023).

²⁸⁴ У Празі чергова зустріч європейських єпископів східного обряду. URL: https://www.archivioradiovaticana.va/storico/2015/06/03/y-prazi_cherгова_zustrich_evropejskix_episkopiv_schidnogo_obryadu%20/uk-1148696 (дата звернення: 25.10.2023).

²⁸⁵ У Празі відбулася зустріч східних католицьких ієрархів Європи. З'їзд був присвячений приготуванню до осіннього Синоду Єпископів у Ватикані на тему місії сім'ї у Церкві та сучасному світі. Джерело: CREDO: URL: <https://credo.pro/2015/06/136375> (дата звернення: 25.10.2023).

Теми, які обговорювали під час зустрічей СКЦ, обирали не довільно, а контекстуально, реагуючи на актуальні виклики часу. Так, 2016 р. єпископи роздумували про необхідність пастирської турботи про східних католицьких мігрантів у країнах Заходу (Фатіма, Португалія)²⁸⁶, куди мігрують католики східних обрядів і де немає душпастирів власного обряду. Єпископи пропонують оптимістичний погляд на сучасне явище міграції як на «можливість для Церкви, тому що вона відкриває нас на дар гостинності»²⁸⁷. Релігійні лідери висловили підтримку своїм вірним, стверджуючи: «Ми, східні католицькі єпископи Європи, усвідомлюємо свою відповідальність за вірних, які перебувають за межами своєї матірньої Церкви. Ми хочемо підтримувати й утверджувати кожного з них та їхні родини. Особливу увагу приділяємо сім'ям, які розділені з причин міграції, щоб ще раз підкреслити красу сім'ї та її фундаментальне значення для людства»²⁸⁸. Єпископи Східних Католицьких Церков Європи висловили свою готовність і бажання тісніше співпрацювати з латинськими душпастирями, щоб забезпечити дедалі відповіднішу опіку своїм вірним, які перебувають в юрисдикції Латинських Церков, а також щоб сприяти підвищенню обізнаності латинського духовенства про східні традиції²⁸⁹.

Щорічний з'їзд СКЦ 2017 р. відбувся за сприяння Ради Єпископських Конференцій Європи у Лондоні на запрошення владики Гліба (Лончини), керівника єпархії Пресвятої родини УГКЦ. Спеціальною нагодою для цього стало відзначення 60-річчя від дня заснування Апостольського екзархату для українців, який папа Венедикт XVI 2013 року підніс до рангу єпархії²⁹⁰. Цього разу владики спілкувалися з питань, пов'язаних із катехизацією та передаванням віри. Доповіді, запропоновані для дискусії, поглибили богословське розуміння традиційних тем: «Апостольська керигма – звіщення Христових смерті та воскресіння в єпископській катехизі», «Приготування нових “Катехитичних директив” та вклад Східних Католицьких Церков», «Благовіщення як педагогіка катехизації», «Католицька катехизація у XXI столітті», «Літургійний рік та містагогія». Також були проведені Архиєрейські Божественні Літургії у Вестмінстерському катедральному соборі та в українській катедрі Пресвятої Родини²⁹¹. Крім того, католицькі ієрархи

---

²⁸⁶ Демуш Р. Інтеграція, а не асиміляція! Блаженніший Святослав підсумував зустріч Ієрархів Східних Католицьких Церков Європи у Фатімі. URL: https://www.archivioradiovaticana.va/storico/2016/10/23/блаженніший_святослав_про_зустріч_у_фатімі_і_мігрантів/uk-1267211 (дата звернення: 26.10.2023).

²⁸⁷ Підсумки Зустрічі Ієрархів Східних Католицьких Церков Європи. URL: <http://catholicnews.org.ua/pidsumki-zustrichi-ierarhiv-shidnih-katolickih-cerkov-ievropi> (дата звернення: 28.10.2023).

²⁸⁸ Там само.

²⁸⁹ Підсумки Зустрічі Ієрархів Східних Католицьких Церков Європи. URL: <http://catholicnews.org.ua/pidsumki-zustrichi-ierarhiv-shidnih-katolickih-cerkov-ievropi> (дата звернення: 28.10.2023).

²⁹⁰ У Лондоні триває зустріч представників дванадцяти Східних Католицьких Церков Європи. URL: https://risu.ua/u-londoni-trivaye-zustrich-predstavnikiv-dvanadcyati-shidnih-katolickih-cerkov-ievropi_n8734 (дата звернення: 24.10.2023).

²⁹¹ Там само.

візантійського, вірменського, маронітського та халдейського обрядів поглибили співпрацю між собою, обмінявшись новинами про життя відповідних Церков, про стосунки між Церквою та громадянським суспільством і з іншими конфесіями²⁹².

«Екуменічна місія Східних католицьких Церков Європи в сьогодні» — такою була тема зустрічі католицьких ієрархів східного обряду Європи, яка відбувалася в Римі з 12 по 14 вересня 2019 року в Папській Українській Колегії святого Йосафата. На конференції були присутні близько сімдесяти делегатів — представників Східних Католицьких Церков у Європі²⁹³. Надзвичайно важливу думку висловив Блаженніший Святослав, наголосивши на важливій екуменічній місії Східних Католицьких Церков і на «необхідності для східних католиків бути каталізаторами екуменізму»²⁹⁴.

Вкрай важливими стали виступи на зустрічі представників Ватикану, що можна вважати авторитетним визнанням ролі СКЦ в екуменічній перспективі. Так, кардинал Леонардо Сандрі, префект Конгрегації Східних Церков, підкреслив: «Східні Католицькі Церкви народилися не лише внаслідок певної історичної ситуації, а існують за Божим промислом. Це є підтвердженням того, що різноманітність в лоні Церкви є проявом Божого плану». Кардинал Курт Кох, президент Папської ради сприяння єдності християн, у своєму слові пригадав про те, що «справжньої мети екуменічного руху, тобто відновлення видимої єдності Церкви, повного церковного сопричастя ще не досягнуто, і для його досягнення, ймовірно, знадобиться набагато більше часу, ніж видавалося». Він також говорив про необхідність встановлення спільної екуменічної мети, щоб «не продовжувати віддалятися один від одного». Державний Секретар Святого Престолу кардинал П'єтро Паролін розповів про зв'язок між дипломатією та екуменічною діяльністю та про те, як ці два виміри тісно пов'язані між собою з огляду на стиль та цілі, і окреслив їх спільну мету: «Працювати над відновленням миру там, де панує розбрат, вважати прощення єдиним ефективним ліком після століть непорозумінь, не забуваючи, однак, про те, що у християн немає любові без істини»²⁹⁵.

У 2021 році в рамках Міжнародного Євхаристійного Конгресу в Будапешті відбулася щорічна Зустріч східних католицьких єпископів Європи, яка у 2020 році була скасована через пандемію. Групу представників від Української Греко-Католицької Церкви очолював Глава УГКЦ Верховний

---

²⁹² Там само.

²⁹³ Зустріч Європейських Єпископів Східного Обряду та пленарна Асамблея. URL: <https://cerkiew.org/2019/09/12/реке-зустріч-європейських-єпископів> (дата звернення: 28.10.2023).

²⁹⁴ Оприлюднено підсумковий комунікат 22-ї Зустрічі східних католицьких єпископів Європи. URL: https://risu.ua/oprilyudneno-pidsumkoviy-komunikat-22-ji-zustrichi-shidnih-katolickih-yepiskopiv-yevropi_n100184 (дата звернення: 24.10.2023).

²⁹⁵ Оприлюднено підсумковий комунікат 22-ї Зустрічі східних католицьких єпископів Європи. URL: https://risu.ua/oprilyudneno-pidsumkoviy-komunikat-22-ji-zustrichi-shidnih-katolickih-yepiskopiv-yevropi_n10018 (дата звернення: 24.10.2023).

Архієпископ Києво-Галицький Блаженніший Святослав Шевчук²⁹⁶, який відкрив дискусію на тему «Євхаристія і синодальність».

Остання на сьогодні зустріч СКЦ проходила з 18 по 21 вересня 2023 року в Афінах (Греція). У своїй привітальній промові єпископ Мануїл Ніна, апостольський екзарх для католиків візантійського обряду у Греції, наголосив: «Всі ми, душпастирі Східних Католицьких Церков, — малих чи великих, процвітаючих чи вразливих, розташованих у спокійному і мирному контексті або ж у суперечливому, ворожому і, на жаль, навіть войовничому контексті наших днів. Ми, пастирі цих Церков, у своїй немочі і слабкості, але сильні тією Божественною благодаттю, яку ми отримали в день нашої єпископської хіротонії, покликані, як рибалки, залишити свої сіті і човни і стати богословами для нашого народу, говорити про Бога і взяти в руки вже не сіті і човни, — або, якщо хочете, — взяти ті символічні сіті і човни, якими є Слово Боже і Таїнства, і віддати їх нашому народу. Це те, в чому я з кожним днем все більше переконуюся, чого чекають від нас наші вірні, — спокійне слово розради, звіщення Ісуса Христа і його Євангелія»²⁹⁷.

Українська Греко-Католицька Церква була представлена численною делегацією з 19 єпископів, яку очолив Блаженніший Святослав²⁹⁸.

Зі слів учасника зустрічі владика Йосафата Мощича, «на засіданнях цієї конференції, організованої під егідою Ради єпископських конференцій Європи, ми мали можливість прослухати та обговорити доповідь владика Мілана Лаха «Сім'я в сучасному світі. Виклики та надії для Східних Католицьких Церков» та доповідь «Виклики священничих сімей у ХХІ столітті: стосунки між єпископом та одруженим священником» Яноса Нірана. Також про «Відповідь Католицької Церкви в Європі на трагедію російської війни проти України» розповідав владика Богдан Дзюрах²⁹⁹.

За словами єпископа Мануїла Ніна, такі зустрічі, «під час яких ми звершували Святі Тайни, ... нас зміцнювали і освячували. Дні, в які ми молилися, розмірковували, слухали один одного, ділилися своїми думками, як духовні пастирі Східних Католицьких Церков, робило їх справді синодальними, тому що ми ходили з Христом, маючи Його як єдину основу нашого життя, як Єпископи, як священники, як диякони, які походили з багатьох Східних Католицьких Церков у Європі, не лише візантійської традиції, але також вірменської, сирійської, халдейської, сиро-малабарської та маронітської»³⁰⁰. На

²⁹⁶ Духович С. Євхаристія – в центрі життя християн, особливо в підпіллі та в час пандемії. URL: <https://www.vaticannews.va/uk/church/news/2021-09/yevharystiya-v-centri-zhyttya-hrystyuan-v-pidpilli-i-v-pandemiyi.html> (дата звернення: 26.10.2023).

²⁹⁷ В Афінах розпочалася Зустріч східних католицьких єпископів Європи. URL: <https://ugcc.ua/data/v-afinah-rozpochalasya-zustrich-shidnyh-katolytskyh-epyskopiv-evropy-3581> (дата звернення: 28.10.2023).

²⁹⁸ В Афінах розпочалася Зустріч східних католицьких єпископів Європи. URL: <https://ugcc.ua/data/v-afinah-rozpochalasya-zustrich-shidnyh-katolytskyh-epyskopiv-evropy-3581> (дата звернення: 28.10.2023).

²⁹⁹ Інтерв'ю з владикою Йосафатом Мощичем, єпископом Чернівецької єпархії УГКЦ, від 18.10.2023 р. *Приватний архів Ольги Дубіцької*.

³⁰⁰ "A dream that came true", Short pastoral letter for the faithful of the Greek Catholic Exarchate. URL: <https://cen.gr/ένα-όνειρο-που-έγινε-πραγματικότητα/> (дата звернення: 29.10.2023).

завершення єпископи Східних Католицьких Церков з Європи визначили дату наступної Зустрічі східних католицьких єпископів – вересень 2024 року³⁰¹.

Як бачимо, УГКЦ завжди була зацікавлена у налагодженні зв'язків зі Східними Католицькими Церквами, оскільки вбачала в цьому потребу екуменічного спілкування. Спільність статусу всіх 23 Церков у системі відносин з Апостольською Столицею окреслювала спільність мети і завдань для цих Церков. Найбільше відносини між УГКЦ та СКЦ активізувалися з 2004 року. З того часу майже щороку відбуваються такі заходи, частина з яких організовується в Україні (у Зарваниці-2006, Ужгороді-2009, Брюховичах-2014). Це свідчить про авторитет і довіру СКЦ до УГКЦ. Обираючи ту чи іншу тему для розмірковувань під час зустрічей єпископів СКЦ, Церкви прагнули звірити свої підходи у різних сферах церковного служіння: таїнство священства, екуменічна місія Східних Католицьких Церков Європи, євхаристія та сопричастя, роль і місце Східних Католицьких Церков у сучасному світі.

Активність УГКЦ в екуменічному русі не призупинилася. З'явилося багато нових ініціатив, що свідчить про богословський і філософський потенціал Церкви, яка поступово стає однією з провідних у діалозі СКЦ з римокатоликами і православними. УГКЦ грамотно, глибоко, по-сучасному не тільки відрефлексує процеси, що відбуваються в Україні, особливо в ситуації російсько-української війни, а й аналізує глобальні зміни, яких зазнає все людство.

*Стаття надійшла до редакції 23.01.2024 р.
Стаття рекомендована до друку 14.02.2024 р.*

---

³⁰¹ У Неа Макрі (Греція) завершилася зустріч східних католицьких єпископів Європи. URL: <http://catholicnews.org.ua/u-nea-makri-greciya-zavershilasya-zustrich-shidnih-katolickih-ieviskopiv-ievropi> (дата звернення: 29.10.2023).